

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Elektrochemiczne osadzanie antykorozyjnych powłok stopowych na bazie cynku i cyny z kąpeli cytrynianowych

Honorata Kazmierczak

Promotor: Dr hab. Piotr Ozga prof. PAN

—• Interdyscyplinarne studia doktoranckie z zakresu inżynierii materiałowej z wykładowym językiem angielskim •—

Instytut Metalurgii i Inżynierii Materiałowej im. A. Krupkowskiego Polskiej Akademii Nauk

Ul. Reymonta 25, 30-059 Kraków, tel. + 48 (12) 295 28 28, faks. + 48 (12) 295 28 04

<http://www.imim-phd.edu.pl/>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Warstwy ochronne z cynku → najtańsze pokrycia antykorozyjne

Zastosowanie jako powłoki ochronne w:

- przemyśle motoryzacyjnym
- budowy maszyn
- zbrojeniowym
- budownictwie
- AGD

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zwiększenie odporności korozyjnej powłok Zn:

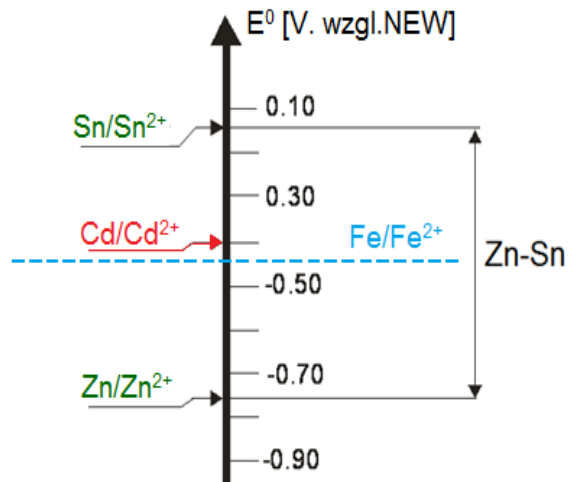
- powłoki konwersyjne (np. chromianowe)
- powłoki stopowe (np. Zn-Sn, Zn-Ni, Zn-Co)

Główne zastosowanie stopów Sn-Zn
otrzymywanych metodą elektrolityczną

Powłoki antykorozyjne
20-30% Zn

Powłoki lutownicze
ok. 8-9% Zn
 $T(\text{topn.}) = \text{ok. } 199^{\circ}\text{C}$

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dodatek molibdenu:

- Zn-Mo
- Zn-Sn-Mo

Zwiększa:

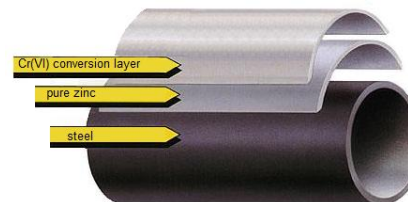
- odporność na korozję
- twardość
- odporność na ścieranie

Powłoki stopowe Zn-Sn, Zn-Sn-Mo, Zn-Mo mogą stanowić substytut:

- powłok kadmowych

- Zn pokrytego konwersyjną warstwą chromianową [Cr(VI)]

Dlaczego elektroliza?

Otrzymanie stopów Zn-Mo oraz Zn-Sn-Mo metodą termiczną jest bardzo trudne

	T_t [°C]	T_w [°C]
Sn	231,93	2601,85
Zn	419,53	906,85
Mo	2622,85	4638,85

Elektroliza może umożliwić otrzymanie tego typu stopów

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

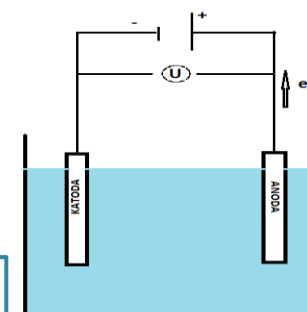
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zalety metody elektrochemicznej:

- możliwość pokrywania dużych powierzchni, także nieregularnych
- możliwość sterowania grubością powłok
- duża równomierność powłok
- duża czystość powłok
- dobra przyczepność powłok,
- duża szybkość nakładania powłok,
- możliwość kontroli procesu
- niski koszt aparatury

Elektroliza:

I prawo Faradaya:

$$m = k \cdot I \cdot t$$

m - masa wydzielonego produktu

I - natężenie prądu

t - czas trwania procesu elektrolizy

k - $M/z \cdot F$

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Do elektrochemicznego osadzani Zn oraz Sn powszechnie używa się kąpeli:

- ~~cyjankowych~~
- ~~alkalicznych~~
- ~~chlorkowych~~

Cytryniany: - są nietoksyczne

- tworzą silne kompleksy z Zn(II), Sn(II) i Mo(VI)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Warstwy stopowe:
Zn-Mo, Zn-Sn i Zn-Sn-Mo

Nowe ekologiczne powłoki o podwyższonej odporności korozyjnej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Elektrochemiczne osadzanie Mo

Indukowane współosadzanie

- Molibdenu nie da się osadzić w postaci czystej z roztworów wodnych
- Wymaga on obecności innego metalu (z grupy żelaza), który powoduje jego współosadzanie

Teza: Cynk indukuje elektrochemiczne osadzanie molibdenu. Elektroosadzanie powłok stopowych Zn-Mo oraz Zn-Sn-Mo z wodnych kąpeli cytrynianowych jest możliwe.

Cel: Wyznaczenie optymalnych warunków procesu elektrochemicznego osadzania umożliwiających otrzymywanie powłok stopowych Zn-Mo oraz Zn-Sn-Mo o wysokiej odporności korozyjnej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Część doświadczalna:

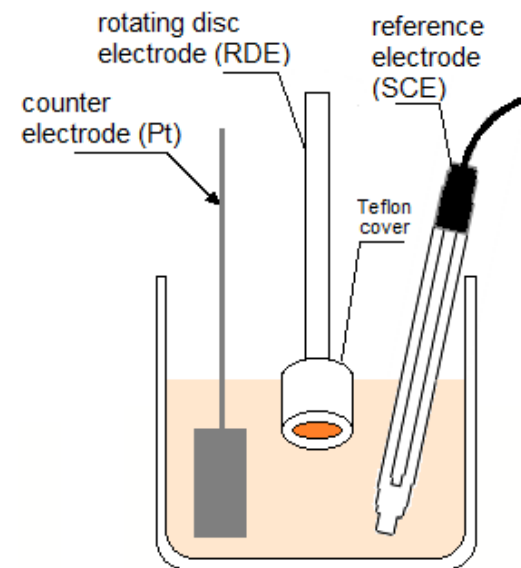
- Opracowanie stabilnych kąpeli elektrolitycznych
- Analiza mechanizmu i kinetyki reakcji elektrodowych
- Określenie wpływu parametrów elektrolizy na skład i morfologię otrzymanych powłok
- Szczegółowa charakterystyka warstw stopowych
- Badanie i optymalizacja własności antykorozyjnych powłok stopowych

Część doświadczalna:

Techniki:

- Spektrofotometria UV- Vis
- woltamperometria cykliczna z wirującą elektrodą dyskową
- Potencjostatyczne i galwanostatyczne osadzanie
- Spektrometria rentgenofluorescencyjna z dyspersją długości fali (WDXRF)
- Spektrometria dyspersji energii promieniowania rentgenowskiego (EDS)
- Rentgenowska spektrometria fotoelektronów (XPS)
- Skaningowa mikroskopia elektronowa (SEM)
- Dyfrakcja promieniowania rentgenowskiego(XRD)
- Potencjał obwodu otwartego (OCP)

Elektroda pracująca:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

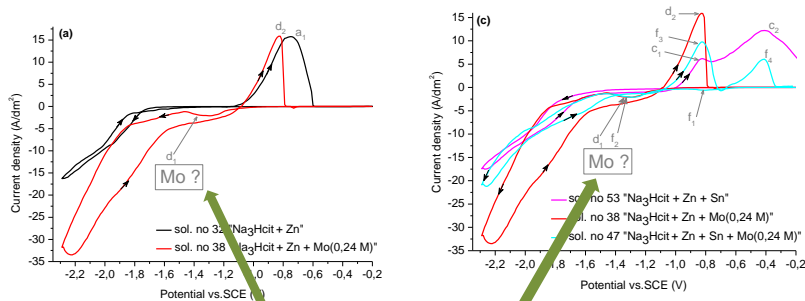

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

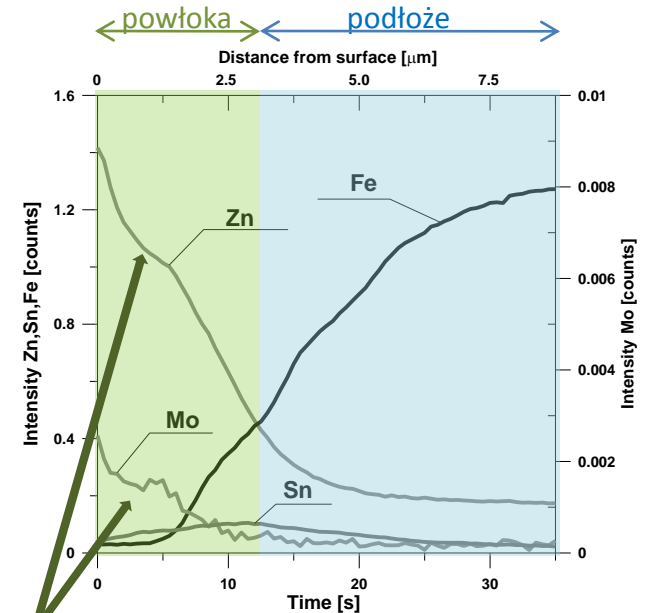
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

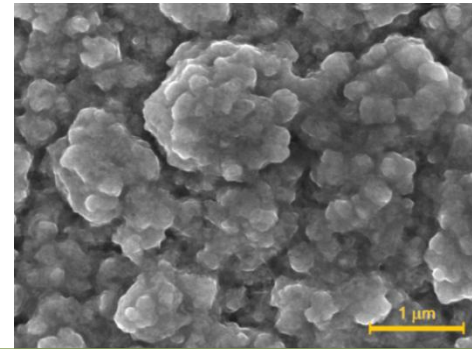
Układ Sn-Zn-Mo

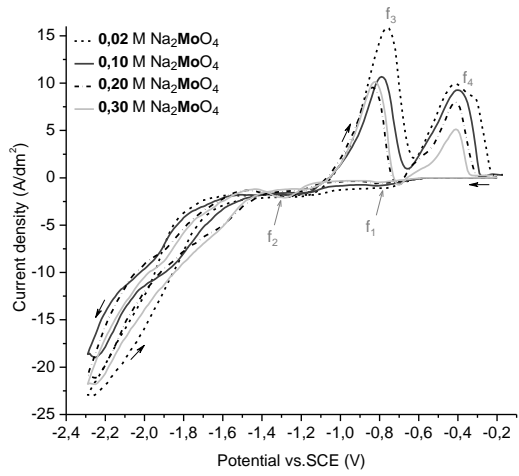
- pik związany z Mo
- tylko wtedy gdy Zn(II) i Mo(VI) razem w roztworze

- rozkład Zn i Mo wzdłuż przekroju warstwy jest ściśle powiązany

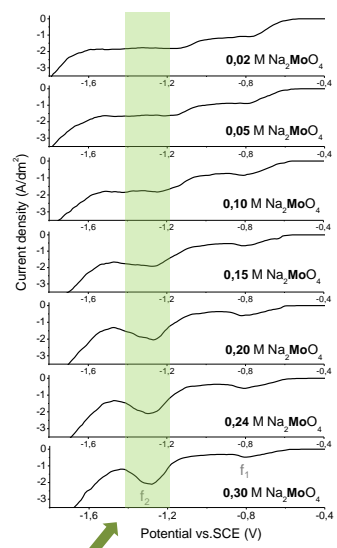

Zn-Sn-Mo
72,55-26,85-0,6 %wag.

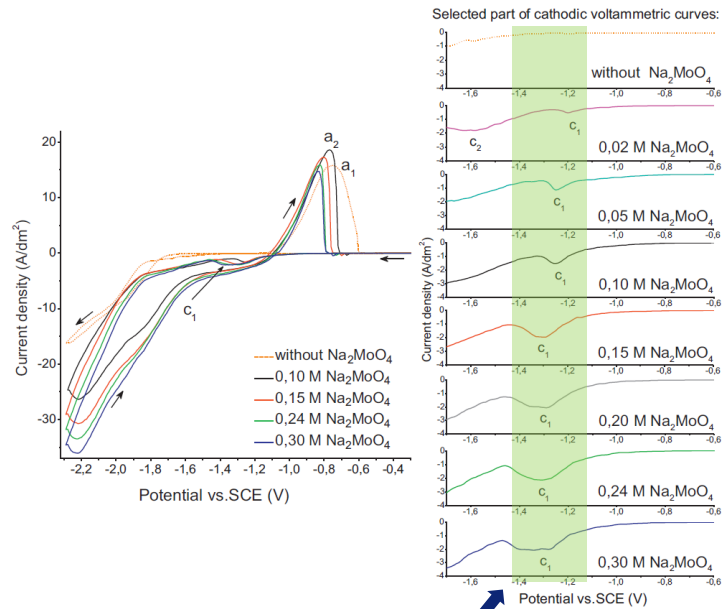
- pik związany z redukcją Mo rośnie wraz ze wzrostem stężenia Mo(VI) w elektrolicie

Selected part of cathodic voltammetric curves:

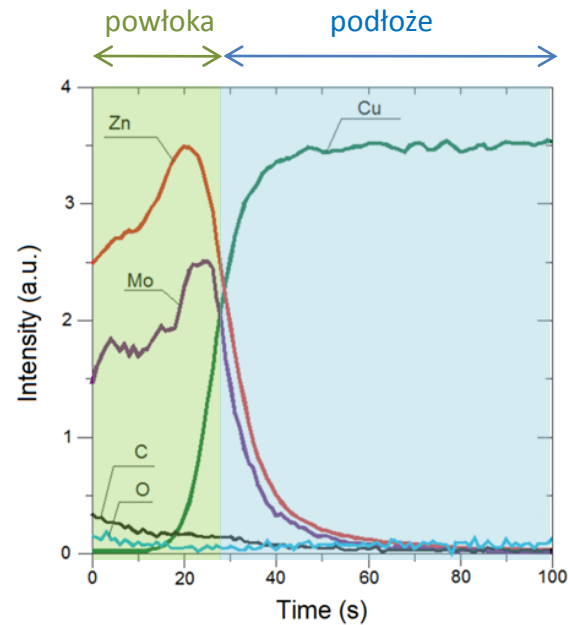

H.Kazimierzczak, P.Ozga, Surface Science Vol. 607 (2013) 33-38

Układ Zn-Mo

• pik związany z redukcją Mo rośnie wraz z wzrostem stężenia Mo(VI) w elektrolicie

• rozkład Zn i Mo wzdłuż przekroju warstwy jest ściśle powiązany

H.Kazimierzczak, P.Ozga, R.Socha, Electrochimica Acta(2013)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

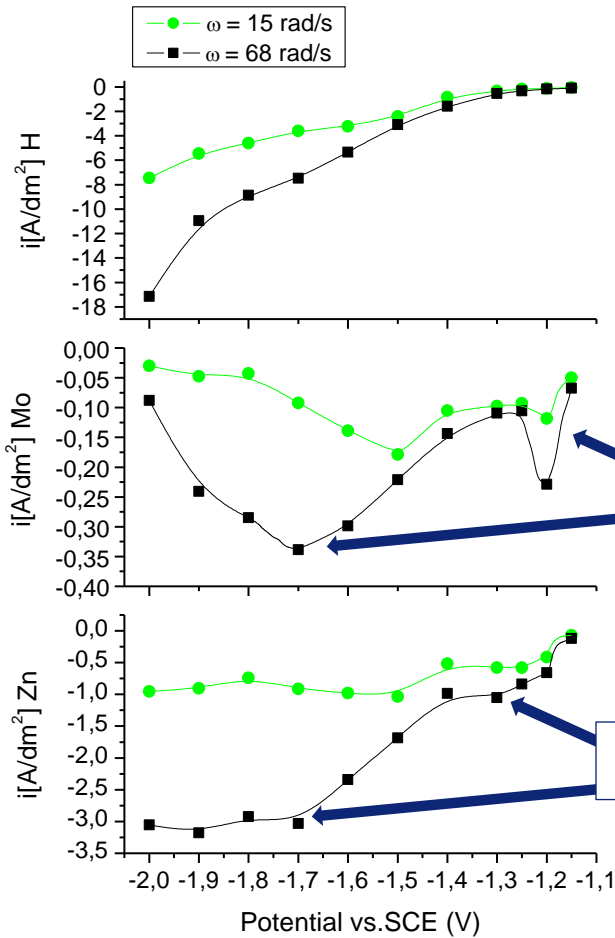

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

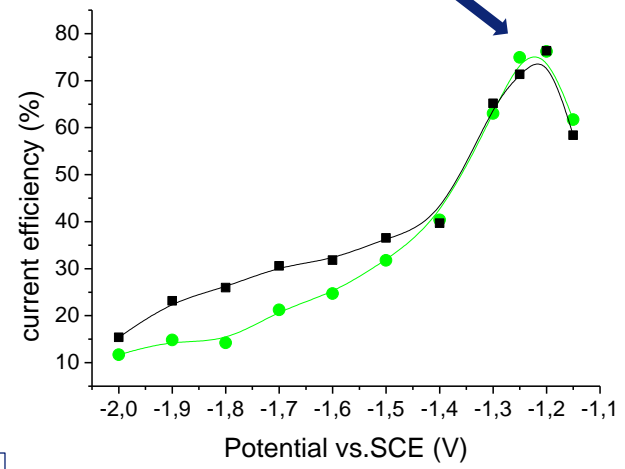
Układ Zn-Mo

• redukcja Mo –
maksymalna gęstość prądu

• redukcja Zn – prąd graniczny

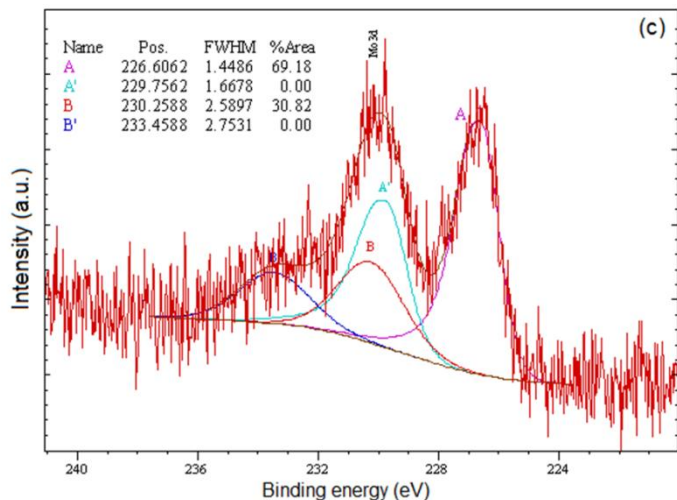
• wydajność prądowa do 80 %

H.Kazimierzczak, P.Ozga, R.Socha, Electrochimica Acta(2013)

Badania XPS potwierdzają obecność metalicznego molibdenu w osadach

Core excitation	Component	BE (eV)	surface	Assignment
Mo 3d _{5/2}	A	226.6	69.2%	Mo-Zn(alloy/compound)
	B	230.3	30.8%	Mo ⁴⁺ -O, MoO ₂

- ✓ Udowodniono, że cynk indukuje osadzanie molibdenu
- ✓ Opisano mechanizm współosadzania Mo z Zn z kąpeli cytrynianowych

H.Kazimierzczak, P.Ozga, R.Socha, *Electrochimica Acta*(2013)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

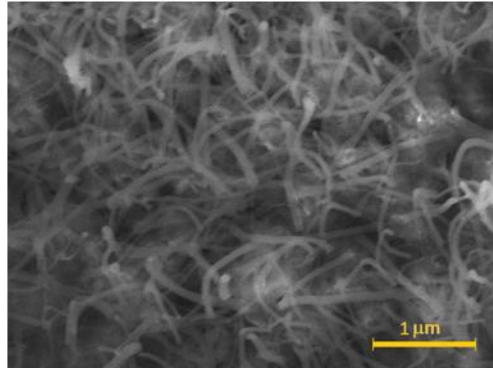
INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

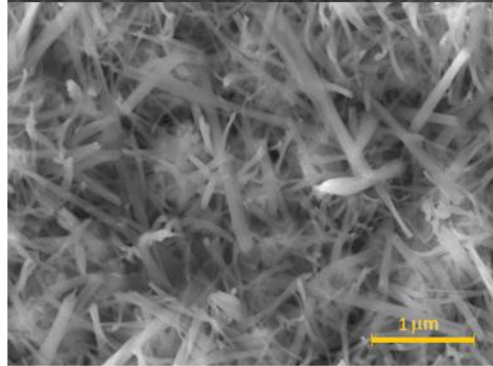

Analiza SEM

Ca 8 % Mo

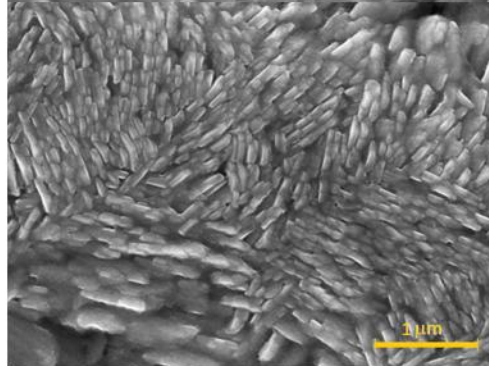
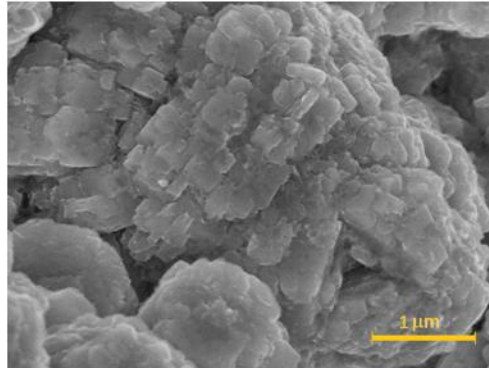

Cu

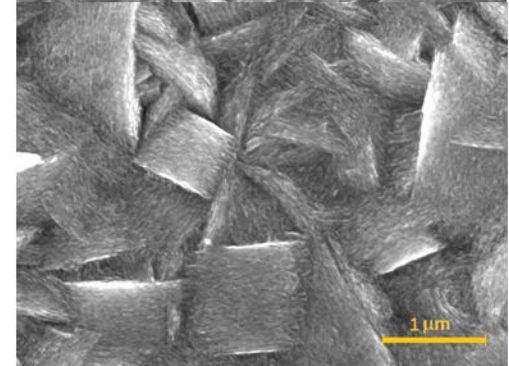
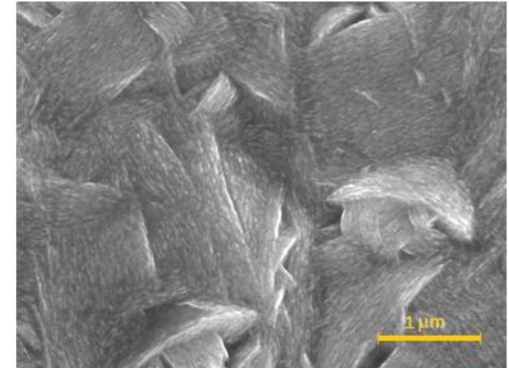

Fe

Ca 3 % Mo

Ca 1% Mo

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

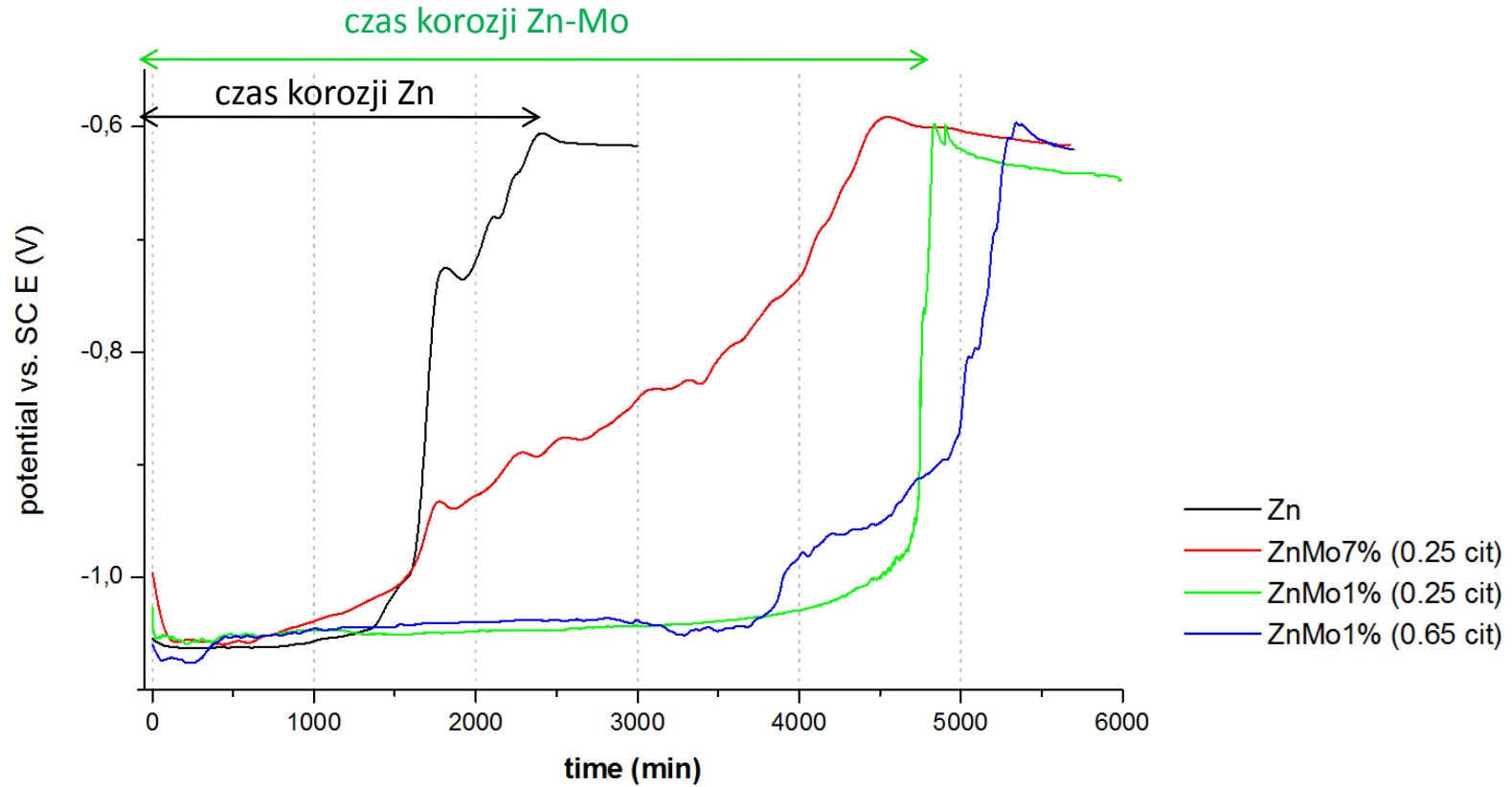

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie szybkości korozji powłok

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

INSTYTUT METALURGII
I INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ
im. Aleksandra Krupkowskiego
Polskiej Akademii Nauk

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dziękuję za uwagę

—• Interdyscyplinarne studia doktoranckie z zakresu inżynierii materiałowej z wykładowym językiem angielskim •—

Instytut Metalurgii i Inżynierii Materiałowej im. A. Krupkowskiego Polskiej Akademii Nauk

Ul. Reymonta 25, 30-059 Kraków, tel. + 48 (12) 295 28 28, faks. + 48 (12) 295 28 04

<http://www.imim-phd.edu.pl/>

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego